

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Nina Fellman

Föredragande

Rättschef

Michaela Slotte

Justerat

Omedelbart

.....

.....

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 116

Begäran om utlåtande över kommissionens förslag till förordning om skydd av EU:s budget vid rättsbrister.

ÅLR 2018/6288

572 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt **bilaga**.

Bilaga

BESLUT	Nr 572 Rk1a	Sidnr 2 (5)
Datum 6.9.2018	Dnr ÅLR 2018/6288	

Statsrådets EU-sekretariat
EUS-10@vnk.fi
heidi.kaila@vnk.fi

Hänvisning

Kontaktperson
Michaela Slotte

Ärende
**BEGÄRAN OM UTLÅTANDE ÖVER
KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL
FÖRORDNING OM SKYDD AV EU:S BUDGET VID
RÄTTSBRISTER**

Statsrådets EU-sekretariat har begärt utlåtande om Europeiska kommissionens förslag av den 2 maj 2018 till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd av unionens budget vid generella brister när det gäller rättsstatens principer i medlemsstaterna (COM (2018) 324 final). Dels begär man en bedömning av kompetensfördelningen mellan riket och landskapet, dels begärs landskapets synpunkter på förslaget.

Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår hur länken mellan EU-medel och respekt för rättsstatens principer kan stärkas. Förslaget innebär en mekanism för att integrera i de befintliga finansiella bestämmelserna, för att skydda EU:s budgettram mot risker kopplade till generella försvagningar av rättsstatens principer i medlemsstater. Det föreslås att utbetalningar av EU-medel ska kunna frysas eller skjutas upp om kommissionen identifierar eller uppmärksammar allmänna brister i respekten för rättsstatsprincipen i ett medlemsland. Kommissionen ska kunna initiera motåtgärder genom en process där det aktuella landet får möjlighet att dela sin syn på utvecklingen och eventuella åtgärder. Om brister kvarstår kan kommissionen föreslå till rådet att åtgärder vidtas.

Kommissionen framhåller att respekt för EU:s grundläggande värden är en förutsättning för en sund ekonomisk förvaltning av EU-medel. Endast ett oberoende rättsväsende som skyddar rättsstatens principer och rättssäkerheten i alla medlemsstater kan på lång sikt garantera att pengar från EU:s budget är tillräckligt skyddade. Under nuvarande bestämmelser är medlemsländerna skyldiga att visa att deras regler och förfaranden för den ekonomiska förvaltningen av EU:s medel är robusta, och att finansieringen är tillräckligt skyddad mot missbruk eller bedrägeri. På senare tid har utvecklingen visat att brister i respekt för rättsstatens principer kan bli ett allvarligt och gemensamt problem i unionen. Med tanke på

kopplingen mellan respekt för rättsstatens principer och en sund ekonomisk förvaltning, anser kommissionen att det behövs ytterligare åtgärder för att skydda EU:s finansiella intressen. Kommissionen föreslår därför att EU ska ha möjlighet att vidta lämpliga åtgärder när unionens finansiella intressen utsätts för risker på grund av generella brister i respekten för rättsstatens principer i medlemsstaterna. Åtgärderna ska vägas proportionerligt mot allvaret och omfattningen av bristerna. Beslut om åtgärder ska antas med full transparens och proportionalitet. Konsekvenserna av åtgärderna ska vara tydligt kopplade till målet för den indragna finansieringen men konsekvenserna ska bara bli kännbara för de som bär ansvar för bristerna i rättsstatens principer. Individuella förmånstagare, exempelvis en Erasmusstudent eller det civila samhället, ska därmed inte påverkas.

Åtgärder ska kunna vidtas när en generell brist i efterlevnaden av rättsstatens principer i en medlemsstat påverkar eller riskerar att påverka principerna för en sund ekonomisk förvaltning eller skyddet av unionens finansiella intressen, i synnerhet vid hot mot:

- Förmågan hos de myndigheter som genomför unionens budget att fungera tillfredsställande
- Förmågan hos de myndigheter som utreder och väcker åtal på grund av bedrägeri eller korruption rörande budgeten att fungera tillfredsställande
- Oberoende domstolars effektiva rättsliga prövning av åtgärder vidtagna av myndigheter
- Möjligheten att förebygga och beivra bedrägerier, korruption eller andra överträdelser av EU-rätten rörande budgeten

Följande åtgärder föreslås:

- Ett effektivt och snabbt samarbete med Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och med Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo). Vissa, av en medlemsstat vidtagna åtgärder, kan särskilt anses utgöra generella brister i respekten för rättsstatens principer. Till exempel att äventyra rättsväsendet, att misslyckas med förebyggande och korrigerande av godtyckliga eller olagliga beslut av myndigheter samt att begränsa tillgången till rättsmedel och deras effektivitet. I ett sådant läge föreslås en eller flera av de följande föreslagna åtgärderna kunna aktualiseras;
- Tillfälligt inställande av utbetalningar eller åtaganden 2017/18:FPM99 8
- Minskad finansiering under existerande åtaganden
- Minskning av åtaganden
- Minskning av förfinansiering
- Avbrott i utbetalningar
- Förbud att ingå nya åtaganden gentemot mottagare

Enligt kommissionens förslag ska följande förfarande tillämpas för att aktivera åtgärder. När kommissionen anser sig ha rimliga skäl att tro att någon eller några av de brister som listats förekommer i en medlemsstat, ska den aktuella staten notifieras. Kommissionen kan då efterfråga ytterligare information från staten ifråga. Medlemsstaten ska delge kommissionen den information som efterfrågas och kan inkomma med egna observationer och eventuella förslag på åtgärder. Kommissionen ska ta hänsyn till den inkomna informationen, medlemsstatens egna observationer samt lämpligheten i eventuella förslag på åtgärder. Om kommissionen

anser att brister i respekten för rättsstatens principer är fastställda, ska de överlämna ett förslag på lämpliga motåtgärder till rådet. Beslutet ska ses som antaget av rådet om det inte beslutar att inom en månad avvisa kommissionens förslag med en omvänd kvalificerad majoritet. Rådet kan även med omvänd kvalificerad majoritet ändra i kommissionens förslag och anta det reviderade förslaget som ett rådsbeslut. Den aktuella medlemsstaten kan när som helst delge kommissionen bevis för att bristen i respekt för rättsstatens principer har åtgärdats eller upphört. Kommissionen ska då bedöma situationen i medlemsstaten och om bristerna anses ha åtgärdats eller upphört, ska kommissionen överlämna ett förslag till rådet att upphäva de vidtagna åtgärderna, helt eller delvis. Europaparlamentet ska hållas informerat under hela processen.

Behörighetsfördelningen

Statsrådet EU-sekretariat gör i skrivelsen en bedömning av behörighetsfördelningen mellan riket och Åland i det nu aktuella ärendet. Där konstateras att förslaget innehåller sådana frågor som enligt självstyrelselagen för Åland hör till Ålands lagstiftningsbehörighet eller frågor som annars är viktiga för Åland medan andra frågor är sådana som enligt 27 § 1 och 2 punkterna självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till rikets behörighet (principen om rättsstaten och grundläggande rättigheter). Nedan redogörs för landskapsregeringens syn på behörighetsfördelningen. Enligt 18 § 16 punkten självstyrelselagen har landskapet behörighet beträffande fiske, registrering av fiskefartyg och styrning av fiskerinäringen. Enligt 18 § 15 punkten självstyrelselagen hör jord- och skogsbruk och styrning av lantbruksproduktionen till landskapets lagstiftningsbehörighet, dock så att förhandlingar skall föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas. Priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter utgör riksbehörighet enligt 27 § 15 punkten självstyrelselagen.

Av självstyrelselagens förarbeten framgår att huvudregeln är att lagstiftningen om jord- och skogsbruk i sin helhet hör till landskapets behörighetsområde. Undantag utgör de frågor som anges i 27 § 15 punkten självstyrelselagen, alltså priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter (RP 73/1990 rd s. 67). Även Högsta domstolen har i ett avgörande den 29 juni 2017 (KKO:2017:48) fastslagit att stadgandet i 27 § 15 punkten självstyrelselagen, enligt vilken lagstiftning som gäller priset på lantbruks- och fiskeriprodukter är riksbehörighet, utgör ett undantag från bestämmelserna i 18 § 15 och 22 punkten i lagen enligt vilka huvudregeln är att jordbruket och styrningen av lantbruksproduktionen samt näringsverksamheten hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Då det gäller unionens sammanhållningspolitik har verkställandet av den på Åland ansetts höra till landskapets lagstiftningsbehörighet med stöd av 18 § 22 och 23 punkterna självstyrelselagen för Åland.

Landskapsregeringen anser således att kommissionens förslag innehåller bestämmelser som hör till landskapets behörighetsområde i och med att Åland helt eller delvis har lagstiftningsbehörighet i fråga om jordbruk, fiskeripolitik samt unionens sammanhållningspolitik. Åland berörs således direkt av förslaget eftersom Åland förvaltar unionens tillgångar då det gäller medel från vissa av unionens fonder.

Landskapsregeringens synpunkter i övrigt

Landskapsregeringen anser att det är positivt att kommissionen har lagt ett förslag som innebär att man villkorar EU-utgifter med efterlevnad av rättsstatens principer. De länder som inte står upp för grundläggande värden ska inte fortsätta gynnas av EU-medel i samma utsträckning som tidigare.

Minister

Nina Fellman

Rättschef

Michaela Slotte